VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

JUHANI REKU

Taiskan haaveilu Afrikan hohtavista rannoista vakuutti kuuntelijat.

Afrikan taivaan alla

”Jäi Mombasaan vain päivä elämää.
Ja elämään nyt Mombasa vain jää.
Kuumankostean minä tunsin Mombasan
ja meren, taivaan Afrikan.”

Taiska (oik. **Hannele Kauppinen**) vei vuonna 1975 suomalaiset Afrikan aurinkoon kappaleella Mombasa, joka oli suomeksi sanoitettu versio italialaisesta instrumentaalisävellyksestä Ibo-lele.

Suomen iskelmälaulumestaruuskilpailun voittanut Taiska teki levytyssopimuksen Finnlevyn kanssa ja tulkitsi vielä saman vuoden lokakuussa Mombasan levylle.

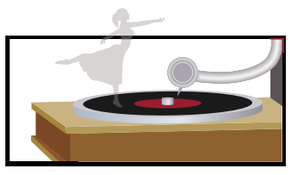

Aluksi laulu ei saavuttanut kummoista suosiota, mutta seuraavana kesänä kappale alkoi soida radiossa ja kipusi peräti listaykköseksi.

Kirjeenvaihtajan kynästä

Mombasa-nimisen esikoisalbuminsa kannessa Taiska poseerasi teemaan sopivasti palmujen alla Kenian Mombasassa otetussa kuvassa. Levyn nimikkokappaleen aistikkaat sanat kirjoitti **Jyrki Lindström** (1943–1991), joka toimi Yleisradion Afrikan kirjeenvaihtajana tukikohtanaan Mombasa.

Suhteellisen nuorena menehtynyt Lindström oli pääammatiltaan toimittaja, mutta ehti tehdä lisäksi kaikkiaan yli 70 laulutekstiä eri artisteille.

Haaveillen halpalennolle

”Mä ensin näin vain meren sinisen
Ja koralliin löi aallot jylisten.
Pärskeen takaa näin
sinun hahmos yllättäin.
Sä nousit rantaan nauraen.”

Kalevi Keihäsen Keihäsmatkat mahdollisti 1970-luvun alussa halvat etelänlomat suomalaisille. Rynnistys aurinkorannoille innosti myös lauluntekijät ja tekstittäjät tehtailemaan turisti-iskelmiä.

Tutkija **Hannu Salmi** on löytänyt 28 matkailuiskelmää vuosilta 1963–1978. Ne hän jakaa kahteen alalajiin. Taiskan Mombasa lukeutuu nostalgis-haaveellisiin lauluihin, joita tulkitsivat pääasiassa naiset.

Miespuolisten artistien ohjelmistoon kuuluivat taas realistis-raadolliset kappaleet, kuten Irwin Goodmanin rehvakas Si si si -ralli.

Laulun suosio kestää

80-luvun puolivälissä Taiska lopetti aktiivisen keikkailun ja siirtyi esiintymään lähinnä teatterinäyttämöille.

Mombasan suosio on kuitenkin kestänyt, mistä osoituksena suomalaiset valitsivat sen kaikkien aikojen matkabiisiksi Ilta-Sanomien äänestyksessä vuonna 2011.

Intian valtameren rannalla sijaitseva lomakeskus kiehtoi myös metalliyhtye Denigratea, joka esitti oman versionsa laulusta nuorisoelokuvassa Menolippu Mombasaan vuodelta 2002.

RIKU-MATTI AKKANEN

KASVIMAAN KERTOMUKSIA

Lehtikaali kestää pakkasta

Armeija marssii vatsallaan, sanotaan. Antiikin Rooman armeija marssi aikoinaan kaalin voimalla, ja nimenomaan lehtikaalin.

Epäilemättä Gallian ja Hispanian legioonalaiset saivat ravinnostaan riittävästi ainakin rautaa, kalsiumia ja C-vitamiinia. Proteiinia lehtikaalissa on vain hieman vähemmän kuin herneessä. Kasvimaan kasveista vain nokkonen lyö terveellisyydessä lehtikaalin laudalta.

Lehtikaalia voi käyttää tuoreena salaattiin. Lehdistä voi paahtaa uunissa sipsejä. Saksalainen klassikko on lehtikaali savumakkaran kanssa, irlantilaiset syövät puolestaan lehtikaali-perunasosetta halloweenin aikaan.

Säilöminen käy laatuun kuivaamalla, mutta kuivattavat lehdet eivät saisi olla pakkasen panemia. Itse käytän kuivattua lehtikaalia kastikkeisiin, keittoihin ja sämpylätaikinaan, mutta maltilla, jottei sen maku hallitse liiaksi.

Lehtikaali kestää jopa viidentoista asteen pakkasta. Jäisiä lehtiä voi käydä napsimassa salaattiin tai keittoon vielä tammikuussa, elleivät jänikset tai peurat ole pistelleet niitä poskeensa ennen sitä.

Lehtikaali on kaaleista helppohoitoisin, eivätkä tuholaiset piinaa sitä niin pahoin kuin monia muita kaalikasveja. Varsin koristeellisena kasvina se sopii vaikka kukkapenkin taustaksi.

TOPI LINJAMA

MARITA WAENERBERG

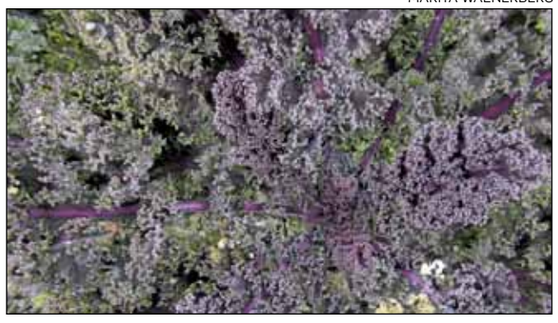

Lehtikaalista on täysin vihreiden lajikkeiden lisäksi olemassa myös esimerkiksi violetteja lajikkeita.

Pieni teatteri jatkaa vuosisadan perinteitä

Imatralla kaupunki pelasti henkitoreissaan olevan teatterin. Historiallista perinnettä aiotaan vaalia itsenäisenä myös jatkossa.

IMATRA (MT)
Imatran seudulla, Vuoksenlaaksossa teatteria on tehty lähes yhtäjaksoisesti jo 110 vuoden ajan.

Näytelmiä alettiin esittää työväenyhdistyksen, nuorisoseuran ja palokunnan iltamissa vuonna 1903. Varsinainen ammattiteatteri perustettiin vuosikymmen myöhemmin.

”On kunnioitettavaa, että näin pienessä kaupungissa teatteri on säilynyt hengissä kaikki nämä vuodet. Tätä perinnettä haluamme vaalia myös tänä päivänä”, Teatteri Imatran johtaja **Timo Rissanen** kertoo.

Syksyn uutuusnäytelmä Viivi ja Wagner kertoo parisuhteesta hauskalla mutta tunnistettavalla tavalla.

Teatteri Imatra on nyt kaupunginteatteri, mutta toimintaa hoidettiin yhdistyksen voimin vielä 2000-luvun alussa. Toiminta alkoi Rissasen mukaan olla silloin lähes henkitoreissaan.

”Ainoa vaihtoehto oli, että kaupunki otti teatterin hoteisiinsa ja pelasti sen.”

Kuten monessa muussakin teatterissa, taloustilanteen kiristyminen tuntuu myös imatralaisteatterin arkipäivässä. Tulosta pitää pystyä tekemään, mutta yhä pienemmällä rahalla.

”Tämä on aika raskas yhtälö, mutta onneksi kaupungin johto arvostaa teatteria ja haluaa säilyttää sen itsenäisenä”, Rissanen sanoo.

”Tällä on iso merkitys koko kaupungille. Jos teatteri lopetettaisiin, Imatrastakin tulisi paljon tylsempi paikka.”

Tehtävänä tuottaa hyvinvointia

Suomessa on kymmenkunta valtiontukea nauttivaa kaupunginteatteria, joista Imatran teatteri on yksi. Muita tulonlähteitä ovat kaupungin tuki ja lipputulot.

Imatralla teatterin esitykset saavat keskimäärin 20 000 katsojaa vuodessa. Huippuvuonna 2011 teatteri ylsi peräti 36 000 katsojaan, mikä on paljon 28 000 asukkaan kaupungissa.

Tänä vuonna teatteri jää katsojatavoitteestaan. Etenkin kesäteatteri oli pettymys.

Sormet liisterissä oli teatterinjohtajan mukaan oivallisen hauska farssi, mutta jostain syystä se ei houkutellut yleisöä toivotunlaisesti. Myös syksyllä väki on liikkunut verkkaisesti.

”Monasti etenkin teattereiden johtokunnissa mukana olevat poliitikot sanovat, että ohjelmisto pitää valita siten, että se myy, mutta eihän sellaista reseptiä ole missään”, Rissanen toteaa.

”Teatteri ei ole mikään voittoa tuottava laitos, vaan sillä on ennen kaikkea muita arvoja. Se tuottaa nimenomaan ihmisten hyvinvointia, jota ei sinällään voi mitata rahassa.”

Jopa pieni teatteri voi kuitenkin olla myös tärkeä talousveturi omalla alueellaan. Joitakin vuosia sitten tehdyn selvityksen mukaan kaupunki saa teatteriin sijoittamansa rahat 1,6-kertaisesti takaisin muun muassa majoitus- ja ravintolapalveluiden tuottoina.

Teatteria tutuksi jalkatyöllä

Teatteri nauttii poikkeuksellista suosiota juuri Suomessa. Reilun viiden miljoonan asukkaan maassa teatterissa käydään keskimäärin 3,5 miljoonaa kertaa vuodessa.

Rissasen mielestä teatterilaisten ei kuitenkaan pidä linnoittautua omaan norsunluutorniinsa.

Uusia keinoja katsojien houkuttelemiseksi täytyy kokeilla rohkeasti.

”Ihmisiä pitää herätellä ja teatteria tehdä tutuksi”, hän korostaa.

”Tähän tähtäämme myös Imatralla. Ensi keväänä meidän näyttelijämme jalkautuvat kouluihin ja paikallisiin yrityksiin esittelemään teatterin toimintaa.”

Katsottavaa kaikenikäisille

Teatterin pitää pystyä tarjoamaan katsottavaa monenikäisille. Sitä ei voi tehdä vain keski-ikäisille tai iäkkäille, vaan tulevia katsojasukupolvia pitää kasvattaa jo nuoresta.

Rissanen sanoo olevansa lastenteatterin vankkumaton kannattaja. Imatralla onkin tehty lapsille suunnattuja esityksiä vuosittain. Tämän syksyn yleisömenestys on ollut lastennäytelmä Liisa Ihmemaassa, josta on myyty myös toistakymmentä kiertueesitystä.

Vaikeinta on houkutella katsomoon nuoria, joilla on herkästi mielikuva teatterista kalkkeutuneena laitoksena.

Visuaalisesti pitkälle viritettyjen netti- ja videopelien kanssa ei Rissasen mielestä ole helppo kilpailla, mutta onnistumisiakin on. Kun löytyy nuoria puhutteleva tarina, kiinnostusta löytyy.

”Aiemmin teattereilla oli paljonkin koululaisnäytäntöjä, mutta nyt sitä rahaa ei enää ole. Onneksi Imatralla on muutama aktiivinen äidinkielenopettaja, jotka tuovat omia luokkiaan teatteriin säännöllisesti.”

Vakavasta asiasta komedian keinoin

Rissanen laatii ohjelmiston kokonaisuudeksi, jossa on mukana musiikki- ja lastenteatteria, komediaa tai farssia sekä vakavampaa draamaa.

Jos on lippulaivoja, jotka myyvät, väliin mahtuu myös ajatuksia ja yhteiskunnallista keskustelua herättäviä esityksiä.

Esimerkiksi viime kevään ohjelmistossa oli mukana jyväskyläläisen näytelmäkirjailija Anneli Karppisen arvostusta kerännyt Yötarinoita, joka kertoi ihmisten unettomuudesta.

”Se oli tietoinen riskinotto, joka ei hirveästi kerännyt katsojia. Mutta toisaalta se tarjosi näyttelijöille mahdollisuuden tehdä vähän erilaista teatteria”, Rissanen arvioi.

”Hauskakin esitys voi herättää ajatuksia ja osallistuttaa ihmisiä yhteiskunnalliseen keskusteluun. Nyt ohjelmistoon tuleva Viivi ja Wagner kertoo parisuhteesta tunnistettavalla tavalla, vaikka onkin puettu railakkaan komedian muotoon.”

Pieni teatteri voi yllättää

Rissanen kannustaa tulemaan Imatralle teatteriin myös kauempaa Suomesta. Pienen kaupungin teatteri voi yllättää. ”Meillä on käynyt vieraita Helsingistä ja Tampereelta, ja moni heistä kertoo yllättyneensä näytelmistä järjettömän positiivisesti.”

Tammikuussa on tulossa talven pääsatsaus, englantilainen suosikkimusikaali Veriveljet. Luvassa ei ole vain musikaalihömppää, vaan se on vahva tarina tavallisen ihmisen näkökulmasta ja tarjoaa samaistumispohjaa myös nuorille, hän ennakoi.

”Ensi kesäksi puolestaan teatterille kirjoitetaan uusi komediamusikaali Aikuinen nainen, joka pohjaa Paula Koivuniemen lauluihin. Se on jo nyt herättänyt suurta kiinnostusta.”

TIINA TAIPALE

ARI NAKARI

Teatteri Imatran juhlavuoden näytelmässä valotetaan maailmankuulun koomikkoparin elämänikäistä ystävyyttä. Ohukaisena (oikealla) nähdään Kari Kinnari ja Paksukaisena Marko Kurikka. Ohukaisen rooli juhlistaa samalla Kinnarin 30-vuotista uraa taiteilijana.

Koomikkoparin tarina juhlavuoden näytelmänä

Imatralaisen teatterin 110-vuotista taivalta juhlistetaan näytelmällä Ohukainen ja paksukainen. Tarina kertoo miehistä maailmankuulun koomikkoparin takana, Stan Laurelista ja Oliver Hardysta.

”Näytelmä on saanut hienon vastaanoton. Ensi-illan jälkeen tunne oli huikea, kun koko katsomo osoitti suosiota seisaallaan”, Teatteri Imatran johtaja **Timo Rissanen** iloitsee.

Hänen mukaansa kahdesta taitelijasta kertova esitys on komediaa parhaimmillaan mutta tarjoaa samalla tunteita ja ajatuksia.

”Samaistumiskohteita on paljon ja siksi se sopii hyvin juhlanäytelmäksi. Pitkän ajanjakson kattava tarina on kunnianosoitus suurelle ystävyydelle ja rohkeudelle toteuttaa luovia halujaan.”

Näytelmä juhlistaa samalla myös teatterin pitkäaikaisen näyttelijän **Kari Kinnarin** 30 vuoden työtä taiteilijana.

Rissanen pitää tärkeänä, että näin pitkälle työuralle näyttelijänä annetaan oma arvonsa.

”Kyse ei ole vain yhden ihmisen juhlasta, vaan se tuo huomiota myös näyttelijäntyölle ja koko teatteritaiteelle.”

> »Pitkän ajanjakson kattava tarina on kunnianosoitus suurelle ystävyydelle ja rohkeudelle toteuttaa luovia halujaan.«
>
> TIMO RISSANEN

Näytelmän valinta oli Rissaselle helppo ratkaisu. Hän oli tuonut sen Suomeen ja Turun Linnateatteriin neljä vuotta sitten.

Juhlanäytelmän ensimmäinen esitysjakso on jo takana ja toinen, kahden viikon jakso alkoi 13. marraskuuta.

TIINA TAIPALE

TAUSTA

Teatteri Imatran kaikkien aikojen katsojaennätys on parin vuoden takaa.

Teatteri Imatra

Teatteritoiminta alkoi Vuoksenlaaksossa 1903.
Teatterissa työskentelee kuusi vakinaista näyttelijää, ääni- ja valosuunnittelija, puvustaja, kaksi lavastemiestä ja toimistohenkilökuntaa.
Vierailevia taiteilijoita nähdään lähes joka esityksessä.
Katsojaennätys tehtiin 2011, jolloin teatterissa vieraili yli 36 400 katsojaa.